

บทที่ 5

บทสรุป

กล่าวได้ว่า การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ มีจุดเริ่มต้นที่สำคัญในชีวิตก็คือการที่ได้สมรสกับคุณหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ที่กรุงเทพมหานคร ทางภาคอีสาน อีกทั้งยังเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้พลตำรวจเอกเผ่าได้มีโอกาสเข้ามารับราชการใกล้ชิดกับจอมพล ป. โดยเป็นทหารคนสนิท และเมื่อจอมพล ป. เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลตำรวจเอกเผ่าก็มีโอกาสได้ทำงานใกล้ชิดด้วยการเป็นเลขานุการรัฐมนตรี แต่หลังจากที่จอมพล ป. สิ้นสุดอำนาจลงด้วยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลตำรวจเอกเผ่าก็ได้ลาออกจากราชการมาทำธุรกิจโรงพยาบาล และด้วยอุปนิสัยที่เป็นคนจิตใจนักเลงซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำอย่างหนึ่ง ทำให้เป็นที่กว้างขวางสามารถติดต่อประสานงานกับกลุ่มที่ร่วมทำรัฐประหารใน พ.ศ. 2490 นับได้ว่าพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เป็นคนสำคัญคนหนึ่ง ในฐานะสมาชิกผู้ก่อการของคณะรัฐประหารชุดนี้ การเข้าร่วมก่อการดังกล่าวมีผลทำให้พลตำรวจเอกเผ่าได้เข้ามาสู่วงการตำรวจ ซึ่งเป็นกลไกของรัฐที่สำคัญยิ่งในการปราบปรามศัตรูทางการเมือง กิจการตำรวจได้รับการพัฒนาในเกือบทุกด้านอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน มีทั้งรถถังและกองกำลังติดอาวุธที่ประจำอยู่ชายแดนพร้อมทั้งได้รับการฝึกยุทธวิธีการรบแบบกองโจร โดยได้รับการช่วยเหลือให้การสนับสนุนทั้งเงิน อาวุธ และผู้ฝึกสอนจากประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ด้วยสาเหตุที่สหรัฐอเมริกา มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่ต้องการเผยแพร่ลัทธิแถบประเทศเอเชีย ประเทศไทยมีความพร้อมในการตอบสนองนโยบายดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา กลุ่มรัฐประหาร 2490 เป็นกลุ่มที่ควบคุมอำนาจรัฐอย่างเด็ดขาด พลตำรวจเอกเผ่าจึงเป็นบุคคลที่สหรัฐอเมริกาเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนอย่างมากเนื่องจากพลตำรวจเอกเผ่าได้เข้ามามีอำนาจควบคุมกรมตำรวจอันเป็นกลไกของรัฐในการปราบปรามผู้ที่ฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยความชอบธรรม พลตำรวจเอกเผ่าได้อาศัยการมีอำนาจในกรมตำรวจสร้างอำนาจให้แก่ตนเอง บทบาทของพลตำรวจเอกเผ่าเริ่มเด่นชัดขึ้นจากการจับกุมและปราบปรามนักการเมืองฝ่ายตรงกันข้าม และฝ่ายกบฏหลายครั้งภายหลังจากกบฏแมนฮัตตัน คณะรัฐประหารได้เข้าควบคุมอำนาจรัฐอย่างเด็ดขาดโดย การรัฐประหารตนเองของจอมพล ป. พิบูลสงครามและคณะ ในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 และได้นำเอารัฐธรรมนูญฉบับลง

วันที่ 10 ธันวาคม 2475 นำกลับมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมรัฐสภาเนื่องจากรัฐบาลของจอมพล ป. ประสบปัญหาทางด้านรัฐสภาที่ผ่านมา

พลตำรวจเอกเผ่าได้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรกโดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเนื่องจากการจัดตั้งรัฐบาลมีความจำเป็นต้องอาศัยการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 เพื่อจัดตั้งรัฐบาล แต่เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนค่อนข้างกระจัดกระจาย ไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งได้รับคะแนนเสียงอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด พลตำรวจเอกเผ่าได้ทำการรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ให้ร่วมสนับสนุนจัดตั้งรัฐบาลเป็นผลสำเร็จ และมีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างทั่วถึงกัน โดยที่พลตำรวจเอกเผ่าเข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการนิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งสามารถควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ที่สนับสนุนรัฐบาลให้ลงคะแนนเสียงผ่านมติต่างๆ ในสภาผู้แทนราษฎรโดยไร้เสียงข้างมากเข้าดำเนินการทางการเมืองและบีบบังคับให้มีการออกกฎหมายให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐบาล งานที่ผ่านคณะกรรมการชุดนี้ถือได้ว่าเป็นมติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนรัฐบาลจะต้องปฏิบัติตาม

ส่วนค่าใช้จ่ายที่พลตำรวจเอกเผ่านำมาใช้ดำเนินการทางการเมืองนั้น พลตำรวจเอกเผ่าได้ดำเนินธุรกิจร่วมกับกลุ่มขอยราชครูโดยจัดตั้งบริษัทเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และอาศัยอำนาจทางการเมืองเพื่อสนับสนุนธุรกิจในกลุ่มของตนเองรวมทั้งการให้ความคุ้มครองแก่ธุรกิจของเอกชนอื่นๆที่มีความต้องการการคุ้มครองให้แก่ธุรกิจของตน นอกจากนี้ยังได้ใช้อิทธิพลในกรมตำรวจในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่างๆรวมทั้งการค้าฝิ่นเถื่อนที่ทำรายได้อย่างมากให้แก่พลตำรวจเอกเผ่า แต่รายจ่ายก็ยังคงสูงสำหรับเป็นค่าตอบแทนแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนรัฐบาล กล่าวได้ว่าคณะกรรมการนิติบัญญัติแห่งชาติที่พลตำรวจเอกเผ่าเป็นเลขาธิการอยู่นั้นสามารถรับใช้อำนาจเผด็จการได้อย่างเต็มที่และมีความสามารถยิ่ง บทบาทของพลตำรวจเอกเผ่าในทางการเมืองดูเด่นชัดและมีอำนาจมากขึ้นเป็นที่เกรงใจและหวั่นเกรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนรัฐบาล และได้รับผลประโยชน์จากพลตำรวจเอกเผ่าเป็นการตอบแทน อำนาจดังกล่าวถูกกดทอนลงเมื่อจอมพล ป. ได้เดินทางไปทัศนศึกษายังต่างประเทศ และรับเอาความคิดในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในทางการเมืองด้วยการเสนอให้มีการยกเลิกคณะกรรมการนิติบัญญัติแห่งชาติ และให้มีการพิจารณารัฐธรรมนูญพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูระบอบการปกครองของประเทศให้เป็นระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น แม้ว่าพลตำรวจเอกเผ่าจะต้องสูญเสียอำนาจในครั้งนี้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้พลตำรวจเอกเผ่าเกิดความท้อถอย แต่ยังสามารถเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปด้วยการเข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา

ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของคณะกรรมการนิติบัญญัติแห่งชาติอยู่เดิมนั่นเอง พลตำรวจเอก
 เผ่าได้ใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ไม่ว่าจะเป็นฐานอำนาจในกรมตำรวจ ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ เข้า
 ทำการสนับสนุนการเลือกตั้งที่จะมาถึงด้วยการออกหาเสียงให้แก่พรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ อีก
 ทั้งการใช้อิทธิพลในกรมตำรวจเข้าทำการสนับสนุนผู้สมัครที่มาจากพรรคเสรีมนังคศิลาด้วยวิธีการ
 ต่างๆรวมทั้งการใช้อิทธิพลเป็นเครื่องมือในการหาเสียงโดยการก่อความพรรคการเมืองฝ่ายตรงกัน
 ข้ามก่อนการเลือกตั้ง ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ได้มีการพบการทุจริตในหน่วยเลือกตั้งอย่าง
 ชัดแจ้งที่เรียกว่าพลร่ม ไฟไฟ และการใช้การโฆษณาทุกวิถีทาง ในที่สุดพลตำรวจเอกเผ่าสามารถ
 พาพรรคเสรีมนังคศิลาที่ตนเองสังกัดอยู่ชนะการเลือกตั้ง และได้จัดตั้งรัฐบาลท่ามกลางข้อครหาว่า
 ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการสนับสนุนให้มีการทุจริตในการเลือกตั้งยังผลให้ประชาชนเกิดความไม่พอ
 ใจเรียกร็องเงินขบวม ภาพพจน์ของพลตำรวจเอกเผ่าในสายตาของประชาชนโดยทั่วไปค่อนข้าง
 ตกต่ำ เนื่องจากพลตำรวจเอกเผ่าได้เข้ามาควบคุมกรมตำรวจซึ่งเป็นหน่วยราชการที่มีผลกระทบต่อ
 ประชาชนโดยตรง เหตุการณ์ในการปราบปรามฝ่ายตรงกันข้ามทางการเมือง หรือการกำจัดศัตรูทาง
 การเมืองโดยวิธีไม่ชอบด้วยกฎหมายได้สร้างข้อคิดค้างในใจของประชาชนทั่วไป หนังสือพิมพ์
 ซึ่งเป็นกระบอกเสียงที่สำคัญของประชาชนได้วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของพลตำรวจเอกเผ่าอย่าง
 เต็มที่ ทำให้พลตำรวจเอกเผ่าสูญเสียความนิยมจากประชาชนไป สหรัฐอเมริกาเองก็เริ่มให้ความ
 ช่วยเหลือแก่พลตำรวจเอกเผ่าลดน้อยลง ปัจจัยการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้
 เกิดความขัดแย้งระหว่างพลตำรวจเอกเผ่าและจอมพลสฤษดิ์ เพราะต่างฝ่ายต่างมีความต้องการที่
 จะช่วงชิงอำนาจรัฐให้เป็นของตนเองจึงทำให้เส้นทางการเติบโตทางอำนาจของบุคคลทั้งสองได้เกิด
 การทำทาบและเผชิญหน้ากันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็น
 ลำดับท่ามกลางความขัดแย้งของบุคคลทั้งสอง จอมพล ป.มิทำที่เอนเอียงไปทางพลตำรวจเอกเผ่า
 มากกว่าจอมพล สฤษดิ์ซึ่งทำท่าว่าจะแยกตัวออกจากการให้การสนับสนุนจอมพล ป. การให้
 ทหารวางตัวเป็นกลาง ในการเลือกตั้งก็เป็นการประกาศตัวอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น แม้ว่าจอมพล ป.จะ
 หันไปสร้างฐานมวลชนเพื่อเป็นเครื่องต่อรองทางอำนาจก็ตามแต่ก็ไม่ปรากฏผลเท่าที่ควร ในที่สุด
 จอมพลสฤษดิ์ได้เข้าทำการยึดอำนาจการปกครองผ่านคืนจากรัฐบาลจอมพล ป. เมื่อวันที่ 16
 กันยายน 2500 โดยไม่ได้รับการต่อต้านจากกองกำลังตำรวจของพลตำรวจเอกเผ่าแม้แต่น้อยทั้งที่ได้
 มีการวางแผนในลักษณะเช่นเดียวกันก็ตาม

กล่าวได้ว่าเส้นทางแห่งอำนาจของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ในช่วงทศวรรษที่
 2490 นั้นมาจากปัจจัยหลายประการไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจอมพล ป.
 สถานการณ์การเมืองภายในและภายนอกประเทศและจากการสร้างฐานอำนาจในกรมตำรวจ รัฐสภา

พรรคการเมือง และเศรษฐกิจ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้พลตำรวจเอกเผ่ามีอำนาจทางการเมืองและสามารถใช้อำนาจสนับสนุนรัฐบาลของจอมพล ป. ให้มีเสถียรภาพตลอดระยะเวลา 10 ปีที่จอมพล ป. ฟื้นฟูสงครามครองอำนาจอยู่ในฐานะผู้นำประเทศ

กล่าวโดยสรุป บทบาทของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์มีผลต่อการเมือง และการบริหารประเทศในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2490 - 2500 เป็นอย่างยิ่ง และบทบาทที่สำคัญยังคงจะเห็นได้ในปัจจุบันก็คือ การสร้างความเจริญและอำนาจในกรมตำรวจ และแนววิธีการในการหาเสียงของพรรคการเมือง

นับตั้งแต่พลตำรวจเอกเผ่าเข้าดำรงตำแหน่งในกรมตำรวจ พลตำรวจเอกเผ่าได้ช่วยสร้างความเจริญให้แก่กรมตำรวจเป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ที่บุกเบิกและสร้างสรรค์ผลงานให้กรมตำรวจมีการพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทำให้กรมตำรวจของประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆด้าน ที่สำคัญก็คือ การแยก^{ชุดตำรวจ}กรมตำรวจออกจากกระทรวงมหาดไทยมาก่อนสร้างกรมตำรวจขึ้นใหม่บริเวณปทุมวัน มีการปรับปรุงหน่วยราชการใหม่ โดยให้มีการจัดตั้งกองบัญชาการตำรวจแผนใหม่ให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ มีการตั้งหน่วยพิเศษเพื่อการปราบปรามทั้งคดีอาญาและอื่นๆ เช่น ตำรวจทางหลวง ตำรวจน้ำ ตำรวจพลร่ม ตำรวจรถเกราะหนักและเบา ตำรวจม้า ตำรวจสุนัข โรงพยาบาลตำรวจ และจากนั้นยังมีการพัฒนาบุคลากรของกรมตำรวจ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมตำรวจเพื่อเสริมสร้างความรู้และวิชาการใหม่ๆอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการคัดเลือกตำรวจไปฝึกอบรมและศึกษาดูงานจากต่างประเทศทั้งประเทศยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา และนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงกรมตำรวจให้ทันสมัย และยังริเริ่มตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นใหม่ที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ต่อมาพลตำรวจเอกเผ่าได้ให้จัดตั้งโรงเรียนพลตำรวจภูธรทั้ง 9 ภาคขึ้นอีก

นอกจากนั้นพลตำรวจเอกเผ่ายังใช้กรมตำรวจเป็นฐานอำนาจในทางการเมือง ในการดำเนินการปราบปรามศัตรูทางการเมืองอีกด้วย

นอกจากการสร้างสรรคความเจริญให้แก่กรมตำรวจในทุกๆด้านแล้ว สิ่งที่ยังคงพบเห็นได้ในปัจจุบันอีกสิ่งหนึ่งก็คือ แนววิธีการในการหาเสียงของพรรคการเมือง ซึ่งในขณะที่พลตำรวจเอกเผ่าได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา พลตำรวจเอกเผ่าได้ทำหน้าที่เลขาธิการพรรคอย่างสุดความสามารถ จนกระทั่งสามารถทำให้สมาชิกพรรคได้รับการเลือกตั้งเป็นจำนวนมากพอที่จะทำให้พรรคมีคะแนนเสียงมากพอเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล แนววิธีในการหาเสียงของพลตำรวจเอกเผ่าก็คือการคัดเลือกสมาชิกพรรคเพื่อเป็นตัวแทนพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง จะใช้การสรรหาจากผู้ที่มีอิทธิพลและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในแต่ละท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการให้ช่วยหาเสียงด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างมากมาย เพื่อให้ประชาชนตื่นตัวในการเลือกตั้ง

และอีกตั้งหนึ่งก็คือเกิดระบบการหาเงินเพื่อสนับสนุนพรรค เนื่องจากพรรคมีค่าใช้จ่ายในการหาเสียงอย่างมากมาช ก้าวได้ว่าบทบาทที่สร้างสรรค์ความเจริญและอำนาจให้แก่กรมตำรวจ และแนววิธีการในการหาเสียงทั้ง 2 ประการยังคงจะเห็นได้มาจนถึงปัจจุบัน ทั้งในกรมตำรวจและพรรคการเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย